

Nr 242

Av herr **Lundström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning.*

(Lika lydande med motion nr 351 i Andra kammaren)

Statens trafiksäkerhetsråd har under sin verksamhetstid gjort en betydande insats för trafiksäkerheten, särskilt med tanke på de mycket begränsade medel som ställts till rådets förfogande för de viktiga forskningsuppgifterna kring trafikfrågorna.

I statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln föreslås att 1961 års riksdag anvisar ett reservationsanslag för nästa budgetår på 550 000 kr. till vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning. I petitaskrivelsen från statens trafiksäkerhetsråd har begärts 750 000 kr. Ett obeskuret bifall till detta äskande synes vara väl motiverat.

För att med största möjliga effektivitet kunna bekämpa trafikolyckorna måste åtgärder byggas upp på objektiva kunskaper om olycksfallens struktur och betingelser och på verklig vetskap om resultatet av olika åtgärder. Sådan vetskap kan icke nås utan kvalificerad forskning.

De hittills använda metoderna i trafiksäkerhetsarbetet är ofta mera grundade på outredda antaganden än på vetenskaplig forskning. Visshet saknas f. n. i stort sett om hur de olika olycksbefrämjande faktorerna samverkar vid olyckornas uppkomst, om vilka mänskliga faktorer som betingar felhandlingar i trafiken, om i vilken grad lagstiftning, övervakning, propaganda, förbättring av vägar och fordon etc. påverkar trafiksäkerhetsläget. Visshet saknas om planerade och vidtagna åtgärder sättes in mot de viktigaste och snabbast eliminerbara olycksorsakerna, om kostnadsfördelningen är riktig med hänsyn till effektiviteten, om vilken form av propaganda som snabbast leder till avsett resultat.

Trafiksäkerhetspropagandan kan icke bli rationell innan den kan baseras på vetenskaplig grund. Det kan antagas att en stor del av de medel som staten och frivilliga organisationer anslår till propaganda kan få större effektivitet om en vetenskaplig grund finnes för utformningen.

Den med stora insatser av statliga medel genomförda kampanjen »Trafiksäkerhetsåret 1960» kunde icke förhindra, att en skrämmande topp i olycksstatistiken måste noteras i november 1960. Om planering och utformning kunnat grundas på vetenskaplig forskning om olika propagandamedias

effekt i stället för på subjektiva antaganden, är det troligt att kampanjens resultat blivit mera positivt.

Statistiken över trafikolyckorna talar ett mycket allvarligt språk. Under hela 1950-talet har en fortgående ökning av antalet olyckor ställda i relation till medelfolkmängden kunnat registreras. Den enskilde medborgaren utsättes för en ständigt ökad risk att råka ut för trafikolyckor medförande person- eller egendomsskador. Bakom statistikens siffror om döda och skadade döljer sig inte bara mänskligt lidande utan också stora samhällsekonomiska förluster.

Människors sjukdom, för tidiga död och arbetsoförmåga medför förlorade arbetsinsatser. Sjukvårdens, polisens, domstolarnas, försäkringsbolagens och övriga institutioners arbete med trafikolyckorna och trafikskadorna kostar stora belopp, som ur samhällsekonomiska synpunkter måste anses vara förlustbringande då de ofta hindrar en bättre användning av dessa produktionsresurser.

Trots att beräkningarna om trafikolyckornas samhällsekonomiska kostnader lider av många brister, bl. a. på möjligheten att helt objektivt värdera de sociala kostnaderna, är de belopp man i olika länder kommit fram till så betydande, att de tvingar till åtgärder för att minska trafikolyckornas antal.

En svensk undersökning (1958) har med utgångspunkt från att nära 1 000 personer årligen dödas i trafiken och 30 000—40 000 skadas, varav 2 000 blir mer eller mindre invalidiserade, beräknat att en miljon arbetsdagar går förlorade genom sjukdom. Genom döds- och invalidfall går samtidigt omkring 35 000 framtida arbetsår förlorade. Till dessa direkta produktionsförluster kommer så de ovan nämnda indirekta produktionsförlusterna genom olika slag av arbete med trafikolyckorna.

Sammanlagt beräknas trafikolyckorna under ett år i Sverige vålla skador för nära en miljard kronor.

Ur både social och ekonomisk synpunkt framstår trafikolyckorna som särskilt allvarliga, då de oftast drabbar personer i de produktiva åldrarna. Tre fjärdedelar av de i Sverige under år 1957 i trafikolyckor skadade var i de arbetsföra åldrarna 15—64 år, och nära hälften av de omkomna var i åldern 1—40 år.

Landets vetenskapsmän har visat ett mycket stort intresse för att ge trafiksäkerhetsarbetet en solid grundval, men hindras i stor utsträckning av brist på medel. Statens trafiksäkerhetsråd har redovisat ett stort antal utomordentligt värdefulla undersökningar, men på grund av begränsade resurser har rådet tvingats att starkt begränsa eller helt ställa angelägna arbetsuppgifter åt sidan. Forskargrupper har med framlagda resultat bevisat att av staten anslagna medel förvaltas väl och att ett ökat förtroende är välmotiverat och välförtjänt.

Bland framlagda eller pågående undersökningar förtjänar nämnas:

- Undersökning** om skydd för åkande vid bilkollisioner (säkerhetsbälten),
- » om bilars konstruktion ur säkerhetssynpunkt,
 - » om fordons bromsning,
 - » om fordons väghållningsförmåga,
 - » om bromsförmåga m. m. hos vinterdäck jämförda med vanliga däck,
 - » om skyddshjälmars för motorcyklister,
 - » om cykel-, moped- och bilbelysning,
 - » om samhällsplanering ur trafiksäkerhetssynpunkt,
 - » om olika vägtypers olycksrisk,
 - » om den mänskliga förmågan att upptäcka vägmärken (observansen),
 - » om bländning i mörker och andra synproblem,
 - » om olycksorsaker,
 - » om olycksfåglar i trafiken (psykologisk undersökning),
 - » om riskberäkningar för bedömning av hastighetsanpassning.

Utan tvekan har forskarnas insatser redan varit av betydande värde för trafiksäkerhetens höjande, men måste dessutom för framtiden tillerkännas en progressiv verkan så snart de kunna erfarenheterna till fullo kan utnyttjas i det praktiska trafiksäkerhetsarbetet.

Det av statens trafiksäkerhetsråd för kommande budgetår äskade anslaget å 750 000 kr. måste i förhållande till ovan kalkylerade kostnad för trafikolyckorna och med hänsyn till de samhällsekonomiska konsekvenserna bedömas som en mycket lönsam investering och kan återvinnas redan om ett fåtal olyckor förhindras.

Med hänvisning till vad ovan anförts föreslås,

att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1961/62 till kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å 750 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Stockholm den 24 januari 1961

Birger Lundström

Gunnar Edström

Per Hilding